

A Halál és az Álom.

A Halál és az Álom testvérek . . . Mindketten látogatói az ember szívének. De nem egyszerre járnak. Amíg az Álom jár hozzánk, addig a Halál nem lehet vendége szivünknek.

Az Álom mindennap felkeres, a Halál csak egyszer látogatja meg életünket. Az Álom a Halálhoz szoktatja szívünket . . . testvéréről beszél, hogy elvegye a Haláltól való félelmünket.

A Halál az Álom ruhájában minden este közel oson hozzánk . . . Minden este, mikor álomba merül a Lelkünk, — egy kicsit meghalunk . . . Rövid halál a mi mindennapi álmunk . . .

Az Álom, mint egy túlvilági csolnakos, értünk jön minden este . . . Csolnakjába veszi a lelkünket és egy sejtelmes „Más Világ” felé hullámszik el velünk. — Azalatt, míg az Álom csolnakján suhan a lelkünk, itt marad a Földi Élet partján mindenünk: tehetetlen testünk, mint egy halott . . . itt marad a címünk, rangunk, földünk, házunk, pénzünk . . . elmarad tőlünk messzire egy-egy éjszakára ez az egész sötétbe hullott föld mindennel: lövészárkaival és kulturéstélyeivel . . . könnyeivel, sóhajtásaival . . . ez a szerencsétlen, hazug kulturájú világ, a pénzszerzésben meggyötört emberekkel . . . Aztán visszahozza lelkünket az Álom és letesz reggelre a Föld partjainál. Igen, — egy kicsit minden este meghalunk . . .

Egyszer aztán . . . elmarad az Álom. Helyette testvére jön: a Halál. Fekete gondolája kiköt a házunk ajtajánál . . . beemel és elindulunk Vele, az álmunkban annyiszor járt úton . . . Itt maradnak a Föld partjain most már örökre:

a házunk, a pénzünk, a címünk s a Halál gondoláján egy „Uj Világ”-ba érkezünk, Istennek egy Másik Országába, amelyről annyi szépet beszélt a Földön lakóknak az Istennek Fia . . .

És amint közelebb jutunk az Isten Országához, mind több és több értelemmel csendül felénk a Lélek-Világ ezüst harangja: „Mit használ az Embernek, ha az egész világot megnyeri is, — a lelkében pedig kárt szenved?! . . .”

„Avagy mit adhat az ember váltságúll az ő lelkéért?”

A Halál és az Ember.

Egy temetőben találkoztak a Halál és az Ember. Tavasi reggel volt, a nap tündöklött és ragyogással takarta be a temetőt. A harmatcseppek csillogásában fénylettek a sírok.

Az egyik sír előtt egy ember állott. Szemei a sír márványára szegeződtek. Írás fénylett a kővön, aranyos betűkkel. Az írás ezt mondta:

„Egyszer volt, hol nem volt . . .

Hol is volt? . . . Hol van most?!”

Az ember olvasta és — megtántorodott. Mintha bele-szédült volna abba, amit olvasott. Ez az a rejtély, amit ő is keres. Ezért bolyong nyugtalanul a világon, hogy valahol megtalálja az Élet és a Halál titkát . . .

Úgy érezte, hogy a szédület, mely a lelkét elfogta mint egy kavargó tenger — mely a látható Föld és egy ismeretlen, láthatatlan, földöntúli Part között hullámzik, — le akarja sodorni őt a biztos és szilárd földről és magával akarja ragadni . . . Lelke megrebbenve segítség után kapkodott. Ekkor valaki, — nem látta, honnan került elő, — meléje állott s a közeli padhoz vezette. Leültette.

Kissé megnyugodott. — Elmúlt rosszulléte. Akkor jutott eszébe, hogy megnézze: ki az, aki segítségére volt? . . .

Különös idegen állott előtte. Fehér, fénylő alakja a sírkőhöz támaszkodott és valami kimondhatatlan, anyai melegséggel mosolygott. — A Halál volt.

Ki vagy te? . . . akarta kérdezni az Ember, — de különös vendége megelőzte . . .

Ne fáradj, — látom, mit gondolsz. — Én a Halál vagyok! Csodálkozol, hogy nem feketének látsz és nem csontból állónak, amilyennek a félelmetek fest? . . . Én a valóságban „ilyen“ vagyok. Fehér. — és az Úrnak szolgálók.

Meglepetten bámúlt az Ember a Halálra . . . Ilyen szépnek és szelídnek igazán nem gondolta.

Ugye, valami kegyetlen arcú és még kegyetlenebb szívű Lénynek gondoltok, ti emberek, engemet, aki beteg

ségeket hordozok magamnál és fájdalomokkal gyöttröm a betegeket? . . . Pedig látod, a betegség, a testi fájdalom még a Földi Életé. Az Én kezem érintésétől megenyhülnek a betegek. Nézd meg a halottak arcát. Kisimúlnak rajta a ráncok . . . eltűnik a halottak arcáról minden szomorú vonás, — mosolyog egy kicsit minden halott, amikor Én a kezemmel rajta végig simítok. Hát lehetek rossz Én, aki az Embernek olyan békességet adok, amilyenben része, amíg a földön élt, — sohasem volt?? . . .

Csodálkozva nézett az Ember a Halál szemeibe, amelyekből feléje annyi sajnálat sugárzott. Valahogy jól esett szemének a Halál fehérsége és szelid szépsége. És magában ezt gondolta: Hát ettől félünk mi emberek? . . . Hiszen, — ha igazán ez a Halál, — Ettől nem kellene félünk, hisz' Ez minket szeret!

Úgy van, — felelt a Halál az Ember gondolataira. Ti nem is tudjátok emberek, hogy mennyire szeretnek benneteket az Égiek, a Földöntúliak. Én is nagyon szeretlek titeket. De sajnállak is nagyon benneteket, amiért Felőlem olyan tévedésben éltek. Nem ismeritek a Halált és ezért nem ismeritek az Életet. Félreismeritek . . .

Azt elfogadjátok, hogy a mai napot a holnapi naptól egy éjszaka választja el. De ez az éjszaka nemcsak elválasztja, hanem egyúttal össze is kapcsolja a holnapi napot a maival. Elkülöníti a mától a holnapot a kettő közötti éjszaka, — de a mai nap után a holnapi napot épen ez az éjszaka hozza . . . Ez az éjszaka: Én vagyok. A Halál, aki a mai Múló Élet után hozom nektek az Örök Holnapot. Mégis féltek Tőlem, mert nem ismertek Engem, se az én Jóságos Uramat. Akinek szolgálja vagyok.

Féltek! Ugye az előbb is az járt az eszedben, hogy milyen rettenetes sorsa volt ennek az ifjúnak, kinek csontjai e sirban nyugszanak . . . 25 évet élni — és meghalni: rettenetes élet!

Igen! Erre gondoltam, szólt csendesen az Ember. Mi emberek, félünk mindentől, ami ezen a világon „túl” van. Mi csak azt tartjuk létezőnek, amit látunk . . . valóságnak csak azt érezzük, amit megfoghatunk, — ezért a Föld a mi egyetlen világunk, ahol élni lehet, — ezt gondoljuk.

És örülünk mindennek, ami van ezen a világon: A meleg napnak az égen, a tavasznak a földön . . . többre becsüljük az örömeinket, mint a szomorúságot . . . élet

nek érezzük azt, hogy lélekszünk, jóllakunk és nevetünk, — olyan mindez, mint a napfény ragyogása.

Örülni csak ezeknek tudunk és az élet ösztönével irtózunk a sírtól, a haláltól, — az elmúlás fénytelenége borzongva szalad végig rajtunk. Mi élni szeretünk, — nem meghalni? — Lenni, — nem megszűnni? Rettenetes arra még csak gondolni is, hogy ebben a sírban, életének 25 tavaszával, oszlik•porlik egy fiatal élet, akinek csak most kezdődött el a virágzása? . . .

Mondd, mondd csak tovább, — biztatta a Halál, — mert látom gondolataidat . . . még akarsz valamit mondani.

Akarok. Azt, hogy mit ért ennek a 25 éves ifjúnak az élet? . . . Alig hogy született, már meghalt. — Miért született hát, — hogy meghaljon? — Hát nem kegyetlenség volt feléje nyújtani az Élet poharát s amikor a legédesebb ízű, — akkor összetörni? . . .

Azt gondolod, — vetette közbe a Halál, — hogyha tovább maradt volna a Földön, teljesebb lett volna az élete és megnyugtatóbb a halála? . . . Nézd meg magad. Te már túl vagy, — ahogyan ti nevezitek, — életed delén. Fáklyád, felén túl leégett és mégis, minél közelebb érzed magadhoz azt az órát, amelyben le kell szállanod neked is a mélybe, annál nyugtalanabb lélekkel gondolsz utolsó órádra. Előbb, vagy később, mindenképen irtózatossá válni, — magad mondtad az előbb. Pusztán azért, mert tovább időztél a Földön, nem lesz megnyugtatóbb a meghalásod, de az életed sem több értékű a hosszabb földi élettél. A különbség a te életed és ennek a meghalt ifjúnak rövidebb földi élete között csak ennyi: Te többször láttad kinyílni az akácvirágokat, mint ő . . . több ebédet, vacsorát, kenyeret fogyasztottál. Többször feküdtél le és ébredtél fel. Többször ismételted el ugyanazt. Azt hiszed ez több életet is jelent? . . . Te sem érzed a több ebéd miatt teljesebbnek az életedet.

De több munkát végeztem a világ számára . . .

A Halál elnézően mosolygott. Nem ismeritek ti emberek az Élet igazi célját és rendeltetését. Nézz körül a világban. Hol van az a sok munka, amit elvégeztek azok a milliók és milliárd emberek, akik a Földön eddig keresztül mentek?

Az Ember a város felé mutatott. Az utak, a házak, a gépek . . .

Csak ennyit dolgoztak volna az emberek, amennyi látható? Ez kevés, — mondotta a Halál. Ezeknél több az, amit elvégeztek. El sem férne a földön, ha mindaz a munka halomba volna felrakva. De hol vannak az eddigi emberi alkotások? . . .

Igazad van. Amit mi látunk, az csak egy kis része az emberi munkának. A többi mind, — odalett. Eltűntek nagy alkotások . . . háborúk rombolták le, vagy viharok, földrengések, áradások, vagy a legnagyobb pusztító: az Idő. Igazad van, mert itt a Földön csak idő kérdése minden. Itt semmi nem örök; elpusztúl minden munkaeredmény, mint a földművelő munkájának eredménye is. Mert ők kenyeret termelnek, táplálkoznak azzal maguk és a többi emberek... fenntartják vele az életüket . . .

Igen, — folytatta a gondolatot a Halál, — a kenyér átalakul hussá, vérré, csonttá, aztán . . .

Aztán meghalnak az emberek és visszaadják mindazt az utolsó grammig, ami a testükbe halmozódott, — visszaadják a földnek . . . sóhajtott búsan az Ember.

Látod ugye magad is, hogy szükséglet a munka, de nem célja az életnek. Nem a munkáért lett az Élet, hanem az életet szolgálja a munka is. A Létnak nem célja a munka, csak eszköze. Hiszen ti magatok is mondjátok, hogy egész életen át azért dolgoztok, hogy a vége felé letehesétek a munkát és munka nélkül élve, pihenhessetek, mert érzitek ti is, hogy nem életcél a munka, csak élet eszköz. De most azt szeretnéd hallani ugye, hogy miért él hát az Ember? . . .

Igen. Azt keresem, hogy miért vagyunk? . . . Mert arra gondolok, hogy yalaki ezt az óriási földet összegyúrta, megalkotta, — értünk. Látom, hogy értünk van minden rajta. A rózsák értünk illatoznak és a hajnalok érettünk ébrednek . . . a madarak éneke nekünk akarja szebbé tenni a Földet. Nekünk fénylik a csillagok fénye, érettünk jön az álom a Földre, hogy fáradságunktól megszabadítson és örömmünk teljék az új naphan . . . Tudom, hogy minden érettünk van, de mi célja velem Annak, Aki mindezt alkotta, miért vagyok Én az Ember? . . .

[Az Életért.] . . . mondotta csendesesen a Halál.

Az Ember keserűen nevetett. Az Életért? . . . Azt állítod, hogy az életért vagyunk. Hát akkor miért van az, hogy minden lépésünkkel az Elmulásba ütközünk . . . az

illatos rózsa levelei sápadtan lehullanak, a rózsaszínű hajnal szerte szakadozik . . . a madarak éneklő toroka néma lesz egyszer és lehullanak, — ki tudja hova, — a csillagok . . . És az ember is mi lesz? . . . „Egyszer volt”, — ennyi marad meg belőle egy ideig, egy márványlapon. Amíg a követ oda nem teszik egy új halott sírjára, lecsiszolva róla a régi nevet. Ezt nevezed te életnek? . . . Majdnem könnyei hullottak keserűségében az Embernek.

A Halál most igazán sajnálta az Embert. Szegény emberek, milyen fájdalmasan tévedtek, mert csak a testi szemeitekkel néztek és ezért csak a mulandóságot látjátok. Gondolj csak az álomra, amit egészen bátran testvéremnek hívhatnék. Minden álmod eltemet egy elmúlt napot és minden álom egy új napba ébreszt. Ez az álom: Én vagyok . . . eltemetem az egyik Napot, melyet Földi Életnek hívtok és megnyitom kapuját egy Új Napnak . . . az Örökkévaló Napnak, — ennyi az egész.

A Halál most a Földre nézett. Lábuk előtt a fűben egy piros alma hevert. Valaki a csomagjából kiejtette.

Nézd, — szólt a Halál, — a Földön egy alma, vedd fel.

Az Ember kezébe vette. Piros, sárga héja fénylett a napsütésben. Milyen szép és üde még most is. Ritkán lehet látni ilyenkor már, ennyire ép almát. Nem ráncos, mintha frissen szedett volna . . . Jó édes lehet . . . szólt az Ember.

Ennyit tudsz mondani róla csupán? . . . Dicséred a színét, az illatát, a vékony hamvas viaszkot rajta, mely bevonja, az ízét, a husát . . . de nem látod ennek az almának a lelkét! Ti emberek sohasem teszitek fel szemeitekre a Halál szemüvegét, — hogy valamit egészen átlássatok?

Nézd meg ezt az almát, — folytatta a Halál, -- olyan mint egy ember. Színe szép, piros, mint az élő emberé, teste van és zamatja . . . ti emberek csak ezt szeretitek benne. Én, az én szememmel látom, hogy ráncosodik, húzódik össze . . . egy napon beteg lesz, megfakul a színe és romlani kezd. Elrothad egészen a szép, piros alma . . . talán egy kis penész, ha marad belőle . . . De amint rothad az almának héja és husa, lassan mind szabadabb lesz az almában: egy Rab. A magja, egy börtön, mely vastag fallal, az alma husával van még körül zárva. És a magbörtönben ott sinylődik egy Rab, — várja a szabadulását: az Élet. Mert tudod te is, hogy abban a picinyke magban ott sir

dogál: az Élet. Az almának a Lelke, mely millió új almák és almafák életét hordozza.

Ti emberek az almákat csak a színéért és a husáért értékelitek és a magot, — kiköpititek. Magatokkal is így bántok. A húst, a súlyt, a kilókat magatokon, az arcotok és a ruhátok színét sokra becsülitek, — de azt, ami az Életet hordozza, ami élővé tesz benneteket: a Lelket, — csakúgy, mint az alma magját... sem mire nem becsülitek. Az Ember szemében az almának az a része érték, ami pusztulásra van már születésekor ítélve, hiszen csak védője a magnak... a Mennyeiek szemében s így az Én szememben is a legértékesebb része az almának a magja, a magban a csira és a csirában: az Élet.

Mert mi lenne, ha nem volna többé az almáknak magja?... Az alma a Földről és a mindenségből örökre kihalna. Ez az igazi Halál. Ez az Örök Halál. Mond tehát a kettő közül melyik értékesebb?... A magja-e vagy a magon kívüli része?

Óh mi vak emberek, — kiáltott fel izgalommal az Ember. Felnyitottad az én szemeimet. A külső, amely eltakarta a belsejt, — eddig megtévesztett. Nem a piros színéért, nem a jóízű húsáért lett az alma, hanem a héja és gyönyörű színe, zamatja, mind csak azért lett, hogy mikor rejtett ölében, mint egy szent és láthatatlan bölcsőben, a hófehérre bélelt barna mag bölcsőben elhelyeződött a Titokzatos Élet, akkor színével, édes ízével odacsábítson valakit, aki megeszi és így, minél előbb szabaddá teszi a Rabot, az Életet. Ugy-e így van. kérdezte, mint aki valami szent csodát lát, — az Ember?!

Így van, — jól látod, felelte a Halál.

Azt mondd tehát, — folytatta lázasan az Ember, — hogy az ember teste is csak egy ilyen bölcső, amelyre addig van szüksége, amíg ott benne valahol kifejlődik benne is az Élet?

Igen az embernek a magja: a Lélek. Mert az Élet hordozója a Lélek. A Lélekben az Élet: A Titokzatos Isten... A Mindenség Teremtő Ura, Akit én is szolgálak, — lehelte elrévülő áhitattal arcán a Halál.

Az Ember sokáig hallgatott. Aztán csendesen szólt: Igazad van Halál. A lelkünkben élünk mi emberek. Hiszen ott folyik le a lelkünkben minden... oda hullanak a fájdalom kövek és az örömvirágok, ott ébrednek fel az érzel-

mek és a vágyak... ott gyúlnak ki a gondolatok, — ott a lelkünkben fáj, ami fáj és ott sírnak vagy nevetnek érzelmeink, ott viaskodnak és ott remélnek... az egész életünk ott benn folyik le a lelkünkben. — A Lélek az Élet bennünk. A halottban azért nincs Élet, mert elhagyta a testet a Lélek.

Boldog vagyok, — szólt sugárzó arccal a Halál, — hogy ilyen könnyen megértetted, rájöttél arra, hogy az Ember életének helye a Lélek. És nem az agyvelő.

Az Ember felmosolygott. Úgy van Halál. Én is sokáig azt tartottam, hogy az életnek és minden szellemi tevékenységnek székhelye és forrása az agy.

A Halál szólt: Nem gondoltál arra, hogy milyen lehetetlen ez?... Hiszen ha a gondolat és az érzelem az agyvelőnek a kisugárzása, az agyvelőnek a terméke, — miért nem gondolkodik és miért nem érez egyformán minden ember?... Mert ha minden ember agyvelejének az anyaga ugyanaz, akkor a kisugárzásának, a termékeinek is ugyanolyannak kell lennie. Ez az anyag törvénye. Vagy miért nem gondolkoznak egyformán legalább a testvérek, ugyanannak a szülőpárnak a gyermekei?..

Oh, — kiáltott fel az Ember, — mennyire igazad van. Nekem is van még négy testvérem. Öten vagyunk, — mennyire különbözők azonban, nemcsak az arcunk vonásai, de a lelki világunk? — Mintha nem is testvérek lennénk, — különbözők a gondolataink, az érzelmeink, a világnézetünk... ahányan vagyunk, annyifélek vagyunk belül.

Látod, — folytatta a Halál, — hogy a vérszerinti öt testvérben, öt egymástól elütő egyéniségű Lélek lakik. Az agyvelő, a csont, a hús anyaga ugyanaz minden testvéredben, de a Lélek más, mindenik testvérben. Mert a Lélek egy külön világ minden emberben. — Jól figyelj! A Lélek egy a testedtől különélő és külön álló világ. Most valósággal a kezédbe fogom letenni a lelkedet. — Eddig te is úgy érezted, hogy egy lény vagy és nincs kettősség benned. A testeddel együtt magadat egynek érezted. Én most ketté fogom választani neked a tested világát és a lelkedet.

Figyelj! — oktatta a Halál. — A lakásod a te testi életed világa. Ha ebbe be akar lépni valaki, kinyitod az ajtót és beengeded. De ha nem akarod befogadni lakásodba a látogatót, mit teszel?

Bezárom az ajtót.

És ezzel kizártad őt?.. Ha a zárt ajtó ellenére be akar tolni hozzád erőszakosan is, akkor betöri az ajtót vagy az ablakot és mégis betör a te életedbe... Ugy-e?.. De látod, ha a lelkedbe nem akarsz befogadni valakit, ha a lelkedből kizárod, .. ha a lelked országának határain lezárod köröskörül a sorompókat és nem fogadod be a lelked országába, nem fogadod be a lelked szeretetébe... oda nem tud betörni. Képtelen a lelkedbe bejutni, mert a Lélek birodalma egy külön világ, ahova ha te nem engeded be, nem tud bejutni még a szülőd se... Csak Egy Valaki járhat be oda, Akit nem tudsz a Lelkedből kizárni soha... Egy Valakinek szabad bejárása van oda: Istennek... Ez a Lélek a te örök világod. Ebben élsz te és ez vagy te. Hogyha ez a Lélek elhagyja a tested, hulla lesz az ember, lefokozódik holt anyaggá, — agyvelejével együtt... A Léleknek csak eszköze a test egész berendezése.

De, hogy van az mégis, hogy az agy a központja minden életmegnyilvánulásnak, — kérdezte az Ember.

Gondold el, — felelt a Halál, — hogy az ember teste egy törvényhatósági joggal felruházott város területe. Az agyvelő az emberben a városháza, ahova befutnak a város minden részéből a jelentések. A legtávolabbi kis ujjnak fájdalom-érzete vagy kellemes állapota... a szemeken keresztül a formák, a vonalak, a színek mind befutnak az ember testének központi hivatalába, az agyba, ott fogalmakká, képekké alakulnak. Az agy mindezeket mint jelentéseket előterjeszti a test-város láthatatlan főispánjához a Lélekhez. És a Lélek aztán dönt a továbbiakról. — Ha például a szem jelenti, hogy az uton jön egy ember... ilyen meg ilyen vonalú az arca. A szem jelentése az agyban alakul át az ember arcának képévé és ezt a képet az agy bemutatja a város főispánjának: a Léleknek, — aki a képről meglátja, hogy ismerős-e vagy nem és elhatározza, hogy üdvözölni akarja-e vagy nem?.. És rögtön rendelkezik. Elrendeli a köszönést. A parancsot átveszi az agynak egyik műszaki osztálya, mely a jobb kar izomzatát kormányozza... az agyból az idegek drótján távirat-parancs indul az izmokhoz: köszönteni... és megmozdulnak a húzó láncok: az izmok és felemelik a kart a kalaphoz... Így megy minden életmegnyilatkozás. A test és minden berendezése csak eszköz a Lélek kezében... Mikor aztán a Lélek kilép

a Test-Városból, — a Város összehull, elporlik... eltűnik, nyoma sem marad a földön annak, hogy volt egyszer egy ember és hogy milyen volt?... De megmarad és tovább él a Lélek, aki amíg benne lakott élővé varázsolta a testet.

Az Ember ámulva hallgatta. Még soha senkitől ilyen világos képét nem hallotta a léleknek és a tesnek, — mint most a Haláltól. És magában ezeket gondolta: Mennyivel szebb ez így... és mennyivel megnyugtatóbb. Tudni, hogy Én a lélek vagyok, ahonnan tovább megyek... Tudni, hogy soha meg nem halok, meg nem szűnök, hanem mindig leszek... örökkön örökké és megyek egyik formából a másikba, de életem törhetetlen és megölhetetlen, mert Lélek.

Igen, — felelt a Halál az Ember gondolataira, a valóságban ez a Lélek vagy te és ezért a Lélekért történik minden a Földön. Azért, hogy ez a Lélek boldog legyen.

Jaj, — sirt fel az Emberben a szív: Boldognak lenni, — erre vágyom Én is. De hogyan, — amikor az embernek, — még ha tudja is, hogy örökké él a Lelke és elmúlt a halálfélelme, — még így is annyi gondja, boldogságrontó aggodalma, félelme, szomorúsága van?..

És felelt a Halál: A Földön és túl a Földön csak egy boldogság van: Istent a Lélekben birni.

Az Ember elsápadt. Úgy nézett a Halál arcára, mint aki egy nagy fal elé ért hirtelen és nem tud tovább menni.

A Halál újra szólt: Próbáld meg, akármí mással, amit a Föld nyújt, Pénz, Földi Hatalom, Dicsőség, — mind nem tudja a lelket boldoggá tenni, mert Lélek vagy és a Lélek számára egy boldogság van, olyan, amely minden változáson át boldogsága marad a Léleknek s ez az: Istenhez minél közelebb jutni. Istent a Lélekben hordozni... Istent mindig magadban érezni... Istenben teljes lélekkel hinni és Istent, mint a Legjobbat, mint Atyádat szeretni...

Az Ember ajka alig mozgott: Nehéz, talán lehetetlen...

Nem? — Felelt a Halál. Nem lehetetlen, csak tanulj meg mindent a Halál szemüvegén át nézni... tanulj meg mindennek a Lelkét keresni és mindenről a mulandót, a veszendőt lefejtetni. Tanult meg a világot, az életet a Lélek szempontjából nézni, mert a Lélekért van, lett és lesz az egész világ... Szólt a Halál és kezét búcsúra nyújtotta. De az Ember könyörgőre fogta a beszédet:

Ne menj el, ne hagyj itt Halál. Most még kétségbeesettebb lennék, ha így hagynál. Felnyitottál egy kaput, amelyen át megláttam a Boldog Élet szép országát és most itt akarsz hagyni?... Taníts meg, hogyan lehetne oda bejutni? Mesélj tovább.

Jó, — állott a kérésre a Halál. Szívesen. Bár sokan tanították ezt már a Földön Isten követői, küldöttjei, — csak hogy ti emberek az égi dolgok felé csak akkor fordultok, amikor már késő, mikor már a Halál előtt álltok. — Mondd hát, hogy eddig beszélgetésünkből mit tanultál?

Az Ember: Megtudtam, rájöttem, hogy három valóság van csupán a Földünkön: A Halál, a Lélek és az Isten... Ez a három biztos, hogy valóság. Egyéb minden árnyék, mulandóság.

Jól megtanultad. A Halál hatalma alól azonban kikerül a Lélek, a Földi Halálnak nincsen hatalma a Lélek felett, csak az anyag felett. Mert örökkévaló a Lélek, de az örökkévalósága nem jelent boldogságot a Léleknek csak akkor, ha Istent hiszi és szereti és magával viszi a Földről a Lélek. A Földön az emberrel minden csak ezért történik.

Ezt tanítsd meg nekem, — kérlelte az Ember.

Legyen, — szólt a Halál, — tanulj meg hát legelőször is azt, hogy valóságban mi az ember?! — Jöjj velem.

Cserép az Ember.

És mentek, szálltak a Halál és az Ember. Hirtelen egy fazekas udvarába léptek. A műhelyben a fazekas hajtotta lábával a korongot és kezével agyagedényeket formált rajta az agyagból. Künn az udvaron az inasok gyurták a földet. Vizzel vegyítették és összegyurták, mint a tésztát, — finomították.

Nézd, — mutatta a Halál az Embernek, amilyen hatalma van a fazekasnak az agyag felett, olyan hatalma van az Urnak az ember felett. Látod milyen tehetetlen az agyagedény, fazekas-alkotójával szemben?... Semmit sem szólhat az ellen, hogyha a fazekas még agyag korában kiássa, vizzel vegyíti, összegyurja... korongján szédülésig forgatja s közben úgy formálja, alakítja, ahogyan akarja...

száritja, égeti és így lesz belőle, a névtelen agyagból valami... valaki: egy korsó friss viznek... egy tányér az éhesnek adott levesnek, itatóvályú a kis csibének vagy váza virágnak, vagy dísz tárgy... Ilyen hatalma van az Istennek is az ember felett. Csak cserép az ember az Úr kezében. Hitvány törékeny cserép, aki nem szállhat perbe Teremtőjével, ha a földhöz hasonló lélektelen állapotából vagy pénzhalmazból az embert kimozdítja, könnyekkel vegyíti, fájdalmakkal összegyurja... sokszor szédülésig forgatja, hogy az ember azt sem tudja, mi van vele. Életségében, foglalkozása által formálja, szenvedései tűzében pedig kiégeti... Nem szállhat perbe az ember ezért Alkotójával, mert így lesz az ember is Valaki, ha Isten átformálja és Lélekké alakítja.

Az Ember csak sóhajtott. Mennyire így van ez. Ha elgondolom, hogy milyen nagyságnak képzelet magát sok ember. És hogy összeroppan képzelet nagyságának palotája, mennyire összezsugorodik minden kérdés az emberben és hogy megretten az elbizakodott, amikor egyszer összetörik, mint hitvány cserép az Isten kezében. Hány büszke, gőgös ember remeg a temetéseken, mikor egy-egy nagynak tartott embert tört cserépként lát, akit elásnak a földbe, mint a cserepet. Hány emberben megsemmisül a kérdés, amikor látja, hogy milyen semmi és milyen tehetetlen az ember, Alkotó-Urával szemben...

Így van, — folytatta a Halál. Mindenki az azt csíválja az Úr. A sorsa által kiássa az embert az alsóbb szenvedélyek földjéből. Egy lelki élet utáni vágy az eszköze az Úrnak, amellyel az embert kiemeli lelki mozdulatlanságából. Vagy ha nincs ilyen vágya az embernek, akkor egy fájó sorsfordulattal kényszeríti feljebb indulni... aztán kimossa, kiégeti és a nyers és durva embert szenvedései által, szelid, szives jóságú Lélekké formálja.

De mégis annyi ember, ha szenvedések sújtják, még gonoszabb, még istentelenebb lesz, vetette ellen az Ember.

Csak egy ideig, — válaszolt a Halál. Mert, amit az Úr, a Szeretet akar veletek emberekkel, nem más mint szeretet és jóság. Tiltakozhat-e az ember az ellen, amit a Jóság akar neki adni?... A fuldokló perbeszálhat-e azzal, aki megmenti?... Az éhes vagy szomjas perbeszálhat-e azért, mert valaki kenyeret vagy vizet visz neki?... Mit érdemel az ilyen?... Nem kell-e pervesztesnek lennie hát

minden embernek, aki perbe száll és tiltakozik az Úrnak vele való akarata ellen? . . . Nem kell-e elvesztesnek lennie minden gyermeknek, aki anyjával a gondos ápolásért, az érte átsírt éjszakákért, a neki áldozott életért és szeretetért perel? . . . Tehát ezt a pert mindenki, aki tiltakozik Istennek az emberben végrehajtani akart tökéletesítése ellen, — ezt a pert mindenki elveszti.

Hogyan, — kérdezte az Ember?

Mindjárt megmutatom, — szolt a Halál. Előbb azonban elmondom még azt, hogy az Úr mindent megpróbál előbb. Szépszerével akarja az embert rávezetni arra, hogy ne legyen elbizakodott és magára sokat tartó, mert cserép a föld többi cserepeivel együtt. — Úgy vezeti az Úr az ember életét, hogy minden fájdalmas történés nélkül az ember rájőjön maga arra, hogy nincs mit kérkednie, mert csak cserép.

A földművelő ember, valahol új földet tör fel ekéjével. Egyik barázdában csontokat vet ki az ekéje. Embercsontokat. Lehajol értük, a kezébe veszi és elgondolkodik... Istenem, valahol ez is ember volt, talán szántott és aratott és most mi lett belőle? Cserép, tört cserép a földben . . .

Az orvos, míg a hozzáforduló betegek egészségét próbálja foltozni, visszaadni, — lassan azt veszi észre magán, hogy egyre fárad, roskad ő maga is. Hogy törékeny cserép az ember . . .

A kereskedő, míg üzletében minden este nyereséget számít, — egy napon rájön arra, hogy minden nap csak veszít. Pénzt keres, de életet veszít . . .

Nem vetted észre magadon is, hogy egy ideig, — ti így mondjátok, — amíg fiatal voltál, lobogott benned az életkedv és égtek a nagy tervek, úgy érezted, hogy az életed mind befelé megy, a jövő felé . . . s egy napon, egy nem várt pillanatban hirtelen megfordult minden és azóta úgy érzed, hogy valahonnan kifelé megy az életed. Hogy sokan jönnek már mögötted és neked kifelé kell menned? . . .

Látod mindenkinek alkalmat ad az Úr arra, hogy valódi helyzetét e világon és az Úrral, a Teremtővel szemben felismerje. Mert az az első lépés a Lélek boldogsága felé, hogy az ember felismerje cserép voltát a testének és testénél többre becsülje a lelkét. Ismerje fel helyesen magát. Hogy teste a cserép, amelyben a Lélek virág. Nos, melyiket kell gondozni, ápolni, féltetni, nevelni? . . .

Milyen egyszerű ez, — csodálkozott az Ember. És az emberek a cserepet öntözik, fürdetik, csiszolják, tisztítják, fényezik mégis. A Lélek pedig hagyják elszáradni. Jaj pedig, ha tudnák, hogy a Lélek a virág! . . . Nem a test.

Vagy, ha legalább csak annyi gondot fordítanak a Lélek szépítésére, mint a testükre, — mondotta a Halál. De én látom igazán, hogy milyen sokszor, amikor egy földi élet véget ér, — széttörik egy ápolt és gondozott díszes ember-váza, a cserép . . . és kifordul belőle egy fonyadt, száraz Lélek, akiben az Élet már csak alig él. Ha látnád, te is megértenéd, hogy milyen nagy öröm, amikor sokszor egy-egy hegyen lakó szénégető fekete testből felébred egy szerény, hívő, egyszerű, mosolygó, fehér lélek . . . és milyen szomorú az, amikor sokszor tisztának látszó testből kibontakozik egy fekete lélek . . .

Az előbb ígérted, — emlékeztette az Ember a Halált, — hogy megmutatod nekem, hogy hogyan veszi el a pert az Úr ellen, az olyan ember, aki tiltakozik Isten gondolata, akarata ellen és nem akar magasabb rendű lenni, nem akar szebb lélekké lenni, nem akar Istenhez, az Örök Jóságához hasonlóbba, jó Lélek lenni. Ha nem akar Istenben sem hinni . . . Mit tesz az Úr akkor? . . .

Ne hogy azt hidd, hogy Isten megveri, — ahogyan ti emberek mondjátok! . . . Nem! — Isten csak leveszi az ilyen emberről oltalmazó kezét. Jöjj!

Egy malom mellett álltak, amelyet egy kis patak vize hajtott. A malom most nem járt, — gyászosan hallgatott. A malom mellett egy kis ház állott, a molnár lakása. A nyitott ablakon át fájdalmas, nyöszörgő jajgatás hallatszott. Benéztek. A molnár feküdt az ágyon, arca eltorzult a fájdalomtól. Egyik vállán hatalmas kötés . . . a vér még átszivárgott rajta. A molnár ajkán mindegyre ez a név buggyant ki: Isten, — jaj . . . Istenem, Istenem. Ugy kell nekem.

Tegnap még zugott, mert járt a malom, — kezdte a történetet a Halál. Láttad a molnár ágya mellett azt az öreg asszonyt ugye? . . . Az a molnár anyja. A molnár nem akarta befogadni Istent a szívébe. Ezért a Úr gondoskodott, hogy egy imádságos, hívő lélek kerüljön anyának melléje.

Ne haragudj, — szólt közbe az Ember, — ha megkérdem, hogy miért nem olyannak teremtette Isten a molnárt, olyan léleknek, aki Istenben hívő legyen? . . .

Vártam kérdéset, — felelte a Halál. Minden lélek

egy formán alkalmas és képes arra, hogy az Istent magába fogadja. De nem egyformán akarja minden lélek. Az Úr a szabad választást, a döntést arra, hogy Istent akarja-e vagy nem, — az emberre bízta. Mert Isten és ember között, helyesebben lelkek között más viszony nem lehet, mint a szeretet. A szeretetet viszont nem lehet kényszeríteni, mert akkor már nem szeretet. Nem is gépies berendezés a Lélekben a szeretet, mert akkor már nem szeretet. A szeretet egy folyton újjászülető odaadó érzelem. A lélek egyenesen a szeretet számára teremtetett. De minden léleknek önmagától kell megkívánnia a szeretetet. Magának kell meggyőződnie arról, hogy a legjobb a Szeretet. A szeretet pedig nem más, mint az Isten. Tehát egy léleknek a legjobb, amit magának tehet, hogy szereti és magába fogadja az Istent.

Erről a molnár hallani sem akart. Tegnap is az Úr nevét szidta, káromolta. Anyja szelíden kérlelte, hogy térjen Istenhez és higgyen Benne. A molnár azonban megunt anyjának Istenre figyelmeztető szavait hallgatni és éktelen haraggal anyjára támadt. Megütötte és csunya, ádáz gyűlölettel telt szavakkal perbe szállt Istennel, hogy miért adott neki ilyen anyát, aki megkeseríti az egész életét, a folytonos Istenről való beszéddel. És folyt az ember pere Isten ellen . . .

Aztán lassan fájdalmasan leszállt az alkony a malomra. Bennt tovább hallatszott a molnár perlekedése és az anya fájdalmas sirdogálása. Ez volt a tegnap . . . és ma, — valamit javítani kellett reggel a malomnál. És az Istennel perbe szálló molnár jobb karját tőből leszakította a malomkerék . . . Láttad a nagy kötést a karja helyén? . . . És látod milyen semmivé tört össze a hetykeség a molnár szívében? Most kiáltozza Annak a nevét, Aki eddig vigyázott rá és most levette róla a kezét. Most vágyodik Utána a molnár, Akiről eddig hallani sem akart.

Mert most megtudta, — fejezte be csendesen a történetet az Ember, — hogy jaj annak, aki Alkotójával perbe száll, holott maga cserép . . . törékeny cserép. Mert a mindenségben leghatalmasabb úr: az Isten.

A Földi Világ és Lélek.

Eljöttek a malomtól. Az Ember útközben azt kérdezte a Haláltól: Meg tudnád-e mondani nekem, hogy vajjon

miért nem tudta az a molnár a fájdalmas eset előtt magába fogadni Istent? . . .

A Halál azonnal válaszolt. Mert lelkébe mást fogadott a molnár. Mint a legtöbb ember, ennek a világnak, amit ti Földnek hívtok, — az értékeit előbbre helyezte magában, mint Istent. A pénz a legtöbb ember értékelésében többet ér Istennél. A vagyonnak a szerelme pedig a legnagyobb veszedelem a Lélekre. A legkárhózatósabb, mert azt a helyet foglalja el az ember lelkében, amely Isten helye a Lélekben. Iszonyú rombolást végez a Lélekben. Kiírt minden gyöngébb érzelmet az emberből, azonkívül az ember kezd a pénzben hinni, mint mindenható hatalomban és minél inkább a pénzt teszi élete alapjául, annál kevésbé hisz Istenben. Tehát a pénz szerelme elrabolja lelkének egyetlen és legdrágább kincsét: a hitét.

De, — ellenkezett a Halál felfogásával az Ember, — hiszen Isten helyezte ebbe a világba az embert. És Isten rendelte, hogy ennek a világnak kincsei, földje táplálja az embert. Megengedte az embernek, hogy használja a föld értékeit, hogy azokkal éljen . . . Hogyan lehet az rossz az emberre nézve, amit Isten teremtett és adott? . . . Nem értem!

Mindjárt meg fogod érteni. Már mentek is a Halál és az Ember. A Halál a tengeren túlra vezette. Ott álltak egy hatalmas kikötőben. Egy hajó építő nagy gyárban.

Rengeteg nép nyüzsgött a tengerparton. Most tartották a keresztelőjét egy új hajónak. Akkor bocsátották vízre a tengerjárót. Beszédnek hangzottak el, valaki pezsgővel öntötte le a hajót és mondta a hajó nevét. Szemük előtt történt mindez. Megmozdul és az aláépített szerkezeten legördül a hajó a tengerbe. Mikor hatalmas bordáit először meríti a vízbe, amikor acéltestét először ringatja meg ölében a tenger, akkor a tömeg egetverő hurrázásban tör ki. Mindenki mosolyog és mindenki valami jót kíván, — szerencsét, — a hajónak. A nevető, újjongó emberek között csak a Halál arca maradt szokatlanul komoly.

Látod, — szólt halkán és bizonyos szomorúsággal hangjában a Halál, — most itt minden résztvevőnek halkán imádkoznia kellene, — nem kiáltozni. Oltalmazóbb útravalója nem lehet az embernek a hajó számára, mint ez: Isten őrizd meg ezt a hajót a legnagyobb gonosztól: a víztől.

Az Ember elképedve nézett a Halálra. Nem értette ezt a különös beszédet. Majdnem oktatólag kezdte a Halál-

nak magyarázni: Hogy mondhattál ilyet? . . . Hiszen a hajónak, — azt mondhatnám, — életeleme a víz! A hajó nem is hajó víz nélkül . . . fenntartója, a szó legszószerintibb értelmében is fenntartója, a hajónak a víz . . . az egyetlen világ, az egyetlen „ország”, amelyben a hajó megélhet: a tenger.

Igaz, — vette át a szót még mindig komolyan a Halál, — a hajó létének alapja a víz . . . és mégis attól kell félteni, óvni, őrizni, így kell a hajóért imádkozni: Attól őrizd meg Uram, amin élnie kell? — A víztől őrizd meg, mert a leg-
halálosabb ellensége, veszedelme a hajónak is éppen az, amire az élete alapozva van: a víz . . . Igaz, hogy lehetetlennek látszik a hajót a víztől elválasztani, — hiszen a vizen jár, a víz a segítője, a víz az útja . . . a céljához, a parthoz a víz vezet, juttatja el a hajót és mégis a víztől kell meg-
őrizni, megoltalmazni a hajót. Mert ugyanaz az a víz, amely jó a hajónak, fenntartja, míg kívül van rajta . . . ugyanaz a víz, ha belül jut a hajón, ha bensejébe jut, gonosszá változik a hajó számára, — elsülyeszti, mélybe húzza a hajót. Az a víz lesz veszedelemmé a hajó számára, amely belejut. Kívülről szolgálja életét a víz, belül elpusztítja . . . Érted-e most már? . . .

Milyen különösen látsz te mindent, — szólalt meg még mindig csodálkozva az Ember.

Csak a valóságot látom. És ha most kicseréljük a hajót az emberrel, — legyen a hajó benseje az ember lelke, a hajó külső része az ember teste és a földi világ a tenger, akkor belátod, hogy a földi világ az ember életének fenntartója ugyan, az ember külső része, a teste, benne él a földi világban, érintkezhetik vele, — de belül ne engedje a Földet. Amíg az ember erős a földi kincsekkel szemben és maga alá szorítja azokat, — igénybeveszi a pénzt is, de nem a pénz parancsol az embernek, hanem az ember a pénznek, addig engedelmes, alázatos tenger ez a földi világ és hordozójává válik az ember életének. De ha rést talál valahol az ember egyéniségén és beszívárog a Földnek szerelme az ember lelkébe, a Lélek erőit, érzelmeit és akaratát a maga szolgálatába állítja az anyag szerelme, — akkor ott benn pusztító, toporzékoló, őrjüngő hatalommá duzzad és mindent elpusztít ott benn . . . megtölti önmagával a Föld az ember bensejét és elmeríti az ember életét, elsülyeszti az egész embert egy alantas élet poklába, vagy a halálba.

Én már láttam ilyen elsülyedt embert, akit a vagyon szerelme juttatott tragikus végre, — lehelte az Ember.

Nem a Föld a rossz, nem a világ a gonosz. Amíg az embernek szolgálja, eszköze a vagyon, a pénz, amíg nem szaggatja le az ember lelki szépségeit, addig, — folytatta a Halál, — nem kell félteni az embert tőle. De mikor egy lélekben a földi érdek kezd parancsolni, ha egy emberben a pénzvágy az egyetlen érzelem, amely betölti és a földéhség az egyetlen éhsége, amely felfal sok más családot, mert elszerzi tőle a kenyéradó földet, — mondd, hát nem gonosszá változott benne az életfenntartó Föld? . . . Gonoszszá tette az embert, mert elrabol tőle minden nemesebb érzelmet és a józan eszét is. Ezért kell a Lélekért is így imádkozni: Órizd meg Uram, lelkemet a gonosztól!

Most emlékszem, hogy valahol hallottam ezt az imádságot. Úgy emlékszem, hogy Jézus Krisztus imádkozott így a tanítványaiért: Órizd meg őket a gonosztól. Most már értem a kérését.

Bizonyára templomban hallottad. Most, hogy emlegeted a mi Urunknak, az Örökkévalónak Fiát, eszembe jut, hogy ti, földi emberek, úgy szoktatok nyilatkozni Róla, Istennek a Földön járt Fiáról, hogy nem gyakorlati lélek. Hogy a földi világban élők nem lehetnek követői, mert egy Ábrándozó volt, a földi valóságok világában is úgy élt, mint egy Álmodó. Aki nem ért a pénzkérdésekhez, a reális élet reális értékeihez . . . Azt szoktátok ti mondani, hogy Jézus Krisztus mindig egy Másik Világról beszélt és az Ő életnézetével, az Ő törvényeivel nem lehet a Földön az életet berendezni.

És látod, ezzel az imájával: „Órizd meg őket a gonosztól . . .”, ha ezt megvalósítanák az emberek, megoldaná a ti legnehezebb pénzkérdéseiteket. Összefügg a pénznek szerelme, mely gonosszá teszi a lelket, összefügg a ti állami költségvetéseitekkel. Gondold meg, hogy mennyi pénzt kell kiadnia egy államnak csak évente rendőrré, csendőrré, nyomozóhatóságokra és bíróságokra? Miért? . . . Mert a pénznek és a Föld szerelme gonosszá változtatta a lelkeket. Nem Istent imádja a pénzszerelmes ember, hanem a pénzt isteníti. És pénzért a legaljasabb gonoszságokra képes. Csalnak, betörnek, lopnak, ölnek . . . drágán fizetitek meg azt, hogy behatolt ez a földi világ a lelketekbe. Sokba kerül nektek az, hogy nem szabadult meg az ember a go-

nosztól . . . Ha megtartanátok a Jézus Krisztus törvényeit, megszabadítanátok magatokat a világ szerelmétől, a legnagyobb gonosztól . . . a gonoszságtól megszabadult emberek közösségében nem lenne betörés, lopás még hírből sem. Nem kellene sok pénzen védő, ellenőrző közegeket tartani, valóságos Menyország lenne a Föld, ha nem kellene semmit sem félteni, mert megszabadultak a lelkek a gonosztól. Ha Isten tölti be egészen a Lelket, nem pedig a földi kincseket esztelen szerelme, akkor nem lenne ilyen gonosz ez a világ . . .

Az Ember csak ámult, amíg hallgatta. Sohasem hittem volna, — szolt később, — hogy ennyire összefügg az Istenben való hit és a pénz világa. Hogy ennyire függ az Istenben való hittől az emberek boldogsága . . . De belátom, hogy amit mondtál, az a leggyakorlatibb igazság. Hiszen van példa is rája. Ismerőseim mondják, akik a mi Földünkön, Európának az északi államaiban utaztak, Svédországban és Norvégiában, hogy találtak sok helyen egy kosarat kitéve az országút szélére. Drága gyümölcsök voltak a kosárban kiadagolva, kis papírzsákokban és rá volt írva az adagnak az ára. De senki sem állott a kosár mellett. Csak este jött érte a tulajdonosa. Aki vásárolni akart, odament és kivette, amit akart s az árát odatette a kosárba. Nem állt a kosár mellett senki. Rá lehetett bízni a lélekre . . . a Lélekre, amely nem hallgatott többé a földi vagyon bujtoztatására, hanem megszabadult a gonosztól. — Egy másik helyen egy parknak vasrácsán felejtette a kabátját. Este ment csak arra, reménytelenül . . . és csodálkozott, amikor kabátját azon a helyen találta, ahol elhagyta . . . Igazad van, Halál. A legnagyobb jó magunknak és másnak, ha azért könyörgünk, hogy a gonosztól, — ennek a világnak a szerelmétől, — megszabaduljunk.

Ne felejtsd el hát, amit itt láttál, — ne felejtsd el a hajót, — szolt a Halál. Vagy nézd itt lábunk előtt ezt a virágot. — Ez a virág is a Földön él, a Földből él, — de jaj neki, ha egészen elborítja a Föld. Én, ha ember volnék, idegenként járnék a földi dolgok között. Arra gondolnék, hogy nemsokára elhagyom őket és pedig örökre elhagyom, sohasem lesz többé velük aztán semmi közöm . . . Nem találkozom velük többé soha, soha . . .

A Halál ezt mondta, az Ember pedig halkán imádkozta: Órizz meg Uram, engem a gonosztól . . .